

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

10-dik szám.

(ÚJ FOLYAM)

Aug. 3-án.

Tíz parancs az erdélyi szászok számára.

(Hivatkozálag a Transsilvania 57-ik számára 1848.)

1. Ötödik Ferdinánd magyar király legyen a ti uratok, ő kivüle ne keressetek sehol e világon más fejedelmet; idegen camarilláknak, bujtogatóknak, Salmeneknek, Jellacsicsoknak s több ilyen korpáju embereknek ne hidjete, — tartások meg hívségteket a magyar koronához, különben porul jártok.

2. Ne vegyétek fel a magyar király nevét hiába, ne factiosuskodjatok az ő nevével, ne áskálódjatok a magyar haza ellen se nyilván se titkon, hogy boldogok lehessetek azon a földön, melyet az ő elődei adtak nektek; mert a király békeségestűró ugyan, de hatalmas és dicső az ő neve, és ha ki nem józanodtok, meg fog alázni benneteket még a harmadik nemzedékben is.

3. Az unio nagy ünnepét tartsátok meg, — legyetek igazságosak, — tiszteljétek a közös hazát, ne ragadozzátok el a veletek lakó oláhoktól az ő jogaikat, vagyonaikat, határaikat; ne alázátok meg őket szolgálk módjára s ne emelkedjete erőszakosan, pöffedezve felökbe.

4. Tiszteljétek a magyar hazát, ministeriumot, a magyarokat, székelyeket, oláhokat, s a hokban lakó más nemzeteket, ha azt akarjátok hogy jól legyen dolgotok ez után is, különben ebül jártok.

5. Ne öljétek meg a magyar nemzet becsületét; ne öljétek meg önmagatokat, mert ez természetelleni vétek.

6. Ne csábítsátok el földetek tudatlanabb szász és oláh lakóit holmi szemfényvesztésekkel; ne kívánjátok hatalmatokat tovább is rajtok gyakorolni és azt hitetni el velök, hogy a magyarok fejedelmöktől elpártoltak, — mert az elaltattak fel fognak ébredni, látni, és akkor jaj leszzen nektek bujtogatók.

7. Ne lopjátok el ti szászok vezetői, a haza nemzeteknek és lakóinak egymás iránti szeretetét, bizalmát és barátságát; ne a kormány iránt való tiszteletet és engedelmességet; — ne orozzátok ki tovább is kivált az oláh közönségeket utolsó filléreikből.

8. Ne szóljatok hamisságot a ti testvéreitek a magyarok és székelyek ellen; ne a magyar kormány ellen, mert ez nem is szép, vétek is, s hátha torkotokra fog forni utoljára.

9. Ne kívánjátok Magyarországnak feleségét Erdélyt vissza, — s mi után ti minden jogaitokat megtartottátok, semmit nem vesztettétek; ne kívánjátok az új rendszert és a magyart mindenféle gyanúsításokkal illetni.

10. Ne kívánjátok Magyarország kifejlődését, nagyra emelkedését, s így a szászok virágzását is fondorkodásaitokkal, hitegetéseitekkel gátolni; ne kívánjátok a visszahatás által Magyarország szabadságát mely az övé volt és leszzen, akadályoztatni. Amen. *Jakabfalvi.*

A képviselőház jul. 24-én a válaszfeliratot hitelesítette. Az után Hadzsics (torontali képviselő) azt indítványozta, hogy Temes, Torontál és Bács megyéket helyezzék ostrom állapotba: mert különben az ott lévő hadsereg az alvidéket meg nem tarthatja, minthogy az ellenség ereje napról napra szaparodik, újabb újabb helységek csatlakozván hozzá. Kéri a házat, hogy ez iránt bényújtott törvényjavaslatát rögtön tárgyalják.

A beadott törvényjavaslatot kinyomatni s másnap bizottmányban tárgyalni határozták.

A cultus minister is jelentette, hogy a közoktatási részletes tervvel nincs ugyan készen; hanem az elemi iskolákat illető javaslatát beadja, hogy bizottmányban tárgyalhassák.

Julius 24-én Dedinski (cesanádi képvis.) indítványát, miszerint a harcban elesett szegényebb

nemzetörök családjairól a nemzet gondoskodjék, ellenmondás nélkül elfogadták s egyszersmind az indítványozót megbízták, hogy indítványát másnapra formulázza.

Jul. 26-kán Kossuth Lajos nyújtott be egy törvényjavaslatot az iránt, hogy Temes, Torontál és Krassó megyékben a kamarai uradalmakba magyarokat, különösen pedig székelyeket telepítsenek. A ház e javaslatot lelkesedéssel fogadta és helybenhagyta.

Ez után csakugyan pénzügy minister indítványára meghatározták, hogy a budget számadásait egy a ház által választott külön bizottmány tárgyalja.

Végre azt határozták el, hogy a napirendre tűzött indítványok és törvényjavaslatok közül melyiket tárgyalják, melyiket ne.

1. Törvényjavaslat a felső ház viszonyairól az alsó ház irányában, Hunfalvi Páltól. Tárgyalását elhalasztották.

2. Törvényjavaslat a felsőház megszüntetése iránt, Madarász Lászlótól. Elvetették.

3. Indítvány a képviselőkké lett hivatalnokok kettős fizetése megszüntetéséről, Madarász Lászlótól. Tárgyalás végett osztályokra utasították.

4. Indítvány, a zágrábi püspök és auraniai perjel, mint pártütők jószágainak confiscálásáról. A belügyminister azt mondta, hogy a zágrábi püspök még nem pártütő, következésképpen ezen indítványt elmellőzték.

5. Indítvány a zsidók tökéletes emancipációjáról, Kállai Ödöntől. Tárgyalás végett az osztályokra utasították.

Jun. 26-án a felső ház ülésében az a nevezetes történt, hogy az elnök bizalommal felszólította a méltóság urakat: ne igen távozzanak el, mert ha ez így megy, rövid időn anynyin sem maradnak Pesten, hogy a tanácskozáásra szükséges szám kiteljék.

Továbbá, hogy az ülést tudató czédulák el ne szökhessenek, ezután rostély alá zárják.

Egyéb tárgy nem lévén, az ülés eloszlott.

A „Nép-elem“ névszerint közli az az olasz ellen küldendő katonai segítség mellett és ellen szavazott képviselőket.

Mi kíváncsilag néztük át e névsort ohajtva megtudni vajjon Kolozsvár képviselői hová szavaztak? És mind a kettőt az ülésben meg nem jelent 79 között találtuk. Medio tutissimus ibis.

B. Hrabovsky János altábornagyot ő fellege budai főparancsnokká, helyébe pedig b. Blagowich Imrét, eddigi bukovinai hadi és határvegi parancsnokot, nevezte ki.

A nádor a belügy minister előterjesztésére Krassó, Temes, Torontál, Bács, Arad, Zaránd, Csongrád, Békes és Pestmegye, ugy szintén Temesvár, Zombor, Szabadka, Arad, Pest és Szeged városokban rögtönítelő-haditörvényszék felállítását rendeli.

A hadügyminister b. Blomberg és Kiss Ernő ezredeseknek hazánk igazságos ügye felkarolásáért a haza nevében köszönetet és hálás elismerést nyilvánít s legénységeiket is méltánylólág említi.

Ugyancsak a hadügyminister közhírré teszi, hogy a pénzügyminister a polgári hivatalokra nézve kinevezési díjt nem kíván, s ugyan ő az országgyűlés eleibe terjesztendi, hogy a magyar ezredeknél divatozott kinevezési díjakat és fizetési levonatokat jövődre teljesen meg akarja szüntetni.

Ministerelnök tudatja azon álladalmi tisztviselőket, kik a kiinduló nemzetörségekkel vagy önkéntes csapatókkal a lázadók ellen menni ajánlkoztak, visszatértökkor régi hivatalukat visszakapják, a köz időben pedig hivatalukhoz mért díjukat ugy vehetik fel, mintha helyben maradtak volna. Csakhogy a kiindulásra illető előjáráságaik engedelmét kell előbb megnyerniök.

Bechtold ezredes tudósítja a hadügy ministert, hogy a római sánczok megett s a Titel felé nyomuló sánczolatokban mintegy 8—9000-nyi többnyire szerbekből s határör katonákból s mintegy 1000 szerb lovashól álló, Perlesznél

6—7000, Alibunárnál 4—5000 főből álló sereg tanyáz. Ezen kívül különbözőféle üregű 100 darab ágyújuk van s a hazában alá s fel barangolnak, rabolnak, fosztogatnak.

Azt is megjegyzi, hogy a lázadók részére a karloviczi metropolita 2000 dzsidás lovagot állított.

Erre akaratumk ellen is eszünkbe jut, hogy a nagy Magyarországon még sok gazdag és pedig nem rác püspökség van.

Bárcsak az illető főtisztelendő uraknak is eszébe jutna!

A lázadó rácokkal és szerbekkel majd mindennap történik egy-egy kis öszszecsapás; de elhatározó ütközetre még nem került a dolog.

Az ellen nem igen nagy kedvet mutat sikra szaláni, jobb szereti kemény sánczai megett sütogetni ágyuit, mert a hányszor sikon találkozott a magyarral, még mindig megadta az árrát. Hanem a hol aztán szerit teheti, rabol, pusztít s legembertelenebb kegyetlenségeket követ el.

Nagy részök rendesen kötelet hord magával, hogy a kit kézre kerithet rögtön exequalhassa. De előbb hátrább saját nyakukra szorul a kötel, két vezérök, Stanimirovics és Koits már tapasztalta is.

Hitszegés, rablás, ez az ő kenyerök.

Igy lázadtak volt fel jul. 15-én a moholi rácok s magyar ajku lakostársaikat mind ki akarták irtani; de a szomszéd adai nemzetörség segítségökre jött a megtámadottaknak.

S ekkor mit tevének?

A legnagyobb barátságot szinelve a nemzetörök eleibe siettek s bécsalták a városházához, itt meg orozba megtámadták.

Meg is adták az árrát, mert a magyarok az egész helységet rác lakóitól szépen megtisztították. Vagy 93 ott hagyta a fogát, a többi meg utat vesztett.

Jul. 17-én Tisza-Földvárt meg a rác jegyző traktálta meg önkénteseinket s a huszárságot jó szerémi borral.

Az ember mikor jól iszik, jól is alszik; ki-

vált ha négy nap óta nem volt része e gyönyörüségben.

A legénység jól lakott, fekünni ment s elaludt.

A jegyző azonban álmukat megirigyllette s a római sánczokból 400 szerbet s 4 ágyut hozott.

Az alvókat szuronyok ébresztették fel; vagy 40 örökre is elaludt. De a többi rendbe szedte magát, az orgyilkosokat visszazaverte, lemészárlott rokonaiért boszut állott. Földvár hamuvá égett.

Jul. 18-án Új-Becsén költék fel a rácok a magyar lakosság ellen; de a nemzetörség leültette.

Sok felöl panaszkodnak, hogy némely tiszttek a rácokhoz szitnak.

Példa erre a fejer templomi eseményről már ismeretes Dreihann, ki újabban is kimutatta a maga foga fejerét, midön a Verseczről Fejertemplomba menekült s a nemzetörség által öszszefogdosott rácokat nemcsak szabadon bocsátatta, hanem még elközbött fegyvereiket is visszadadta.

Példa továbbá Lepojkovich, ki Futaknál, századának visszavonulást parancsolt s nagyobb részével odább is állott.

A „Közlöny“ hivatalos értesítésében azt mondja ugyan, hogy a fenn tisztelt százados ur „látta hogy a szerbek oly nagy számmal jönnek, hogy azoknak megfelelni képes nem lehetne;“ de hogy a százados urnak nem volt oka miért megijedni, azt kézzel foghatólag bécizonyította századából azon 63 ember, ki a visszavonulási parancsnak nem engedelmeskedve 24 huszárral s 300 nemzetörrel a szerbeknek nem csak megfelelt, hanem meg is szalasztotta.

Az a fatalis feketesárga fonál mindenüvé bé van szöve.

A pozsonyi lap mint tényt állítja, hogy a zenggi tengerparton még a marcziusi napokban kalóz gözösök ezer meg ezer darab fegyvert és pedig darabját 24—30 pengő krajezáron árulták Horvát- és Tótország lakóinak.

Tény továbbá az is, hogy a közelebbi múlt napokban Szászvárosan 8, azaz nyolcz zsákot foglaltak le.

Miért?

Csak azért biz azt, hogy a szekeres azt mondta, hogy búza van benne; azonban meg-tanálták nézni s puskafor volt benne.

Még az is tény, hogy míg a lázadók előtt álló nemzetőreink és önkénteseink nagyon hiányosan fegyverkezvék, a rácz lázadóknak elegendő fegyverök s 100 ágyujok van. Míg Jellacsics Graczbán nyíltan ágyukat mer kérni; a magyar ministeriumnak nincs anynyi hatalma, hogy a marciusi napok óta ostromi lábra tett gyula-fejérvári váról Szegedre ágyukat szállíttasson s azonban Szebenbe ugyan onnan ágyukat visznek, mert a szomszéd oláh faluk nem akarnak dézmát adni.

Mégis mikor a Gyula-Fejérvárról Jaloslawba csempészni próbált és a kormányzó által ismét Gyula-Fejérvárra utasított tiz szekér portékát a kolozsvári nemzetőrség letartoztatta, a legnagyobb indignatio vala a magasabb körökben.

Az ausztriai országgyűlés előkészítő ülésén a német párt már két csalát vesztett egymás után, pedig a cseh követeknek még fele jelent meg.

Elsőben a prágai választásokat akarták érvényteleneknek nyilatkoztatni; másodsor az elnököt megválasztani.

És nem úgy lön, mint ők akarák; és pedig ez lön Bécsben.

Ezt a bécsi nép szívére is vette s egy prágai követet, Riegert az utcán megtámadott és megszidalalmazott.

Ily győző erősegeknek aztán ki nem engedne.

Az ausztriai ministerium félig meddig megalakult.

Wessenberg ministerelnök, a külügy tárcajával őt kinálták volt meg, de nem fogadta el: tehát külügyminister nincs. Továbbá Doblhof belügy, Bach Sándor tanár igazságügy, Latour hadügy, Kraus pénzügy (ideiglenes), Hornbostl kereskedelmi, Doblhof cultus (ideiglenes), Schwarzer Ernest, az Allg. Östr. Zeitung szerkesztője, ama hirneves magyarfaló, közmunkaügy ministere.

Az ausztriai országgyűlést János főherczeg jul. 22-kén nyitotta meg. A tronbeszédben azt mondotta, hogy az ausztriai birodalom minden nemzetiségei egyenlők ő felsége előtt. A mi Ma-

gyarhont és mellék országait illeti, nagylelkű lakosságának igazság érzetétől a fennforgó kérdések kielégítő megoldását lehet várni.

Az olaszországi háboru nem a népek szabadsága ellen foly. Az ez előtti pénzügyi munkálatok, rendkívüli események hozzájárultával az állodalom pénzügyi viszonyait oly állapotra juttatták, mely rendkívüli rendszabályokat teszen szükségessé; a ministerium ez iránt tervezetét rövid időn előterjesztendi.

Követek Erdélyből. Szebenszék részéről: Schmidt Henrik és Rosenfeld József. Ujegyházszék részéről: Bransch Mihály és Friedenfels Ödön. Ezek közt van a két legdühösebb antiunionista és szász agitator.

A frankfurti gyűlés meghatározta: szólítsák fel Ausztriát, hogy azon rendeletét, miszerint a nemes érczeknek az ausztriai birodalomból kiállítását tiltja, vegye vissza, mint a mely a német nemzet egységét sérti.

A Kossuth lapja erre azt mondja: pénzügyministerünk ezen tilalmat csak kénytelenségből terjesztette volt ki hazánk határvonalaira is, mert különben Ausztriából nem lévén szabad aranyot s ezüstöt kivinni, mind Magyarországról hordták volna. Mihelyt azonban Ausztria e tilalmat átatalában megszünteti, kormányunk is megnyitja a szabad forgalmat.

Szegény Erdély!

A cholera már Felsőfejmegyébe érkezett; a sáskák pedig az ojtózi passuson Háromszékre rontottak. Szegény Erdély!

De ez még mind türehető volna, csak a régi idők után kacsingató oly sok ember ne volna közöttünk. Egyik rész kárpótlásért lármáz, másik meg a földesuri hátralék tulontuli felzsarolásával törekszik magát ideiglenesen kárpótolni, a harmadik pálczával hirdeti új polgártásainak a szabadságot; a negyedik hivatalt halász, az ötödik bujtogat és így tovább in infinitum.

De a ki magáról megfélekedznék s a veszélyben forgó hazáról megemlékeznék, az ilyek száma bizony bizony kevés.

Szegény Erdély!

Ha élne újból elénekelné Kölcsey:

Te lásd meg, oh sors, szenvedő hazámat,
Vérkönyvel azva nyög feléd!

Mert kánya, kigyó, féreg egyre támad,
És marja rágja kebelét.